

עין תחת עין שון תחת שון יד תחת יד רגל תחת רגל:

1

An eye for an eye, a tooth for a tooth, a hand for a hand, a foot for a foot. (Shmot 21:24)

שולחן ערוך הרב, חושן משפט, הלכות נזקי גוף ונפש ודיניהם אות ד אסור להכות את חברו אפילו הוא נותן לו רשות להכותו כי אין לאדם רשות על גופו כלל להכותו ולא לביישו ולא לצערו בשום צער אפילו במניעת איזה מאכל או משתה.

2

It is forbidden to strike one's fellow, even if he gives permission to strike him, for a person does not own his or her body at all [to allow] striking or embarrassment or to cause pain of any kind, even through denying a particular food or drink. (Shulhan 'Arukh haRav, Hoshen Mishpat, Laws of Physical and Emotional Harm, section 4)

תלמוד בבלי, מסכת בבא קמא דף לו עמוד א

חנן בישא תקע ליה לההוא גברא, אתא לקמיה דרב הונא. אמר ליה, "איל. הב ליה פלגא דזוזא". הוה ליה זוזא מכא, בעי למיתבה ליה מיניה פלגא דזוזא. לא הוה משתקיל ליה, תקע ליה אחרינא ויהביה נהליה.

3

The scoundrel Hanan, having boxed another man's ear, was brought before R. Huna, who ordered him to "go and pay the plaintiff half a zuz." As [Hanan] had a battered¹² zuz he desired to pay the plaintiff the half zuz [that was due] out of it. But as it could not be exchanged, he slapped him again and gave him [the whole zuz]. (Talmud Bavli Bava Kamma 37a)

שמות כא:יח-יט

וכי יריבו אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרוף ולא ימות ונפל למשכב: אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה הפכה רק שבתו יתן ורפא ירפא:

4

If men fight and one man hits his friend with a rock or a fist, and [the victim] does not die, rather he is incapacitated. If he gets up [lives] and walks on his own, the one who struck will be exonerated [of a capital charge]; he will pay only damages of lost wages and medical expenses. (Shmot 21:18-19)

6

בראשית ד:כה

בראשית כב:יג

וידע אדם עוד את אשתו ותלד בן ותקרא את שמו שת כי שת לי אלקי אם ותחת הקל כי הרגו קנין:

וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחד נאחו בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעלה תחת בנו:

5

Adam was once again intimate with his wife and she had a son. And he called his name Shet, "for God has provided me with offspring tahat Hevel - in place of Hevel - for he was killed by him." (Bereishit 4:25)

Avraham lifted his eyes and saw, and behold a ram was entangled in the brush by the horns, and Avraham went and took the ram, and offered it as an offering tahat beno - in place of his son. (Bereishit 22:13)

ספר מורה נבוכים, חלק ג פרק מא
ויש לבעל הממון למחול ולהקל. אמנם ההורג לבד, לחוזק חטאתו, אין מקילים
לו כלל ולא ילקח ממנו כופר, (במדבר לא) "ולארץ לא יכופר לדם אשר שופך בה

כי אם בדם שופכו". ומפני זה אילו חיה הנהרג שעה אחת או ימים, והוא מדבר
ושכל טוב ויאמה "הניחו הורג הנה מחלתי וסלחתי לי" - אין שומעים לו,
אבל נפש בנפש בהכרח, בהשוות הקטן לגדול והעבד לבן חורין והחכם לסכל -
שאין בכל חטאות האדם יותר גדול מזה. ומי שחיסר איבר יחוסר איבר; (ויקרא
כד) "כאשר יתן מום באדם, כן ינתן בו".

ולא תטריד רעיוןך בהיותנו עונשים הנה בממון, כי הכונה עתה לתת סיבת
הפסוקים, ולא סיבת דברי התלמוד. ועם כל זה יש לי במה שאמר בו התלמוד
דעת, ישמע פנים בפנים והמכות אשר א אפשר לעשות כיוצא במ בשה -
דינם בתשלומים, (שמות כא) "רק שבתו יתן ורפוא ירפא".

But the person whose property has been damaged should be ready to resign his claim totally or partly. Only to the murderer we must not be lenient because of the greatness of his crime; and no ransom must be accepted of him. "And the land cannot be cleansed of the blood that is shed therein but by the blood of him who shed it" (Bamidbar 31:33). Hence even if the murdered person continued to live after the attack for an hour or for days, was able to speak and possessed complete consciousness, and if he himself said, "Pardon my murderer, I have pardoned and forgiven him," he must not be obeyed. We must take life for life, and estimate equally the life of a child and that of a grown-up person, of a slave and of a freeman, of a wise man and of a fool. For there is no greater sin than this. And he who mutilated a limb of his neighbor, must himself lose a limb. "As he has caused a blemish in a man, so shall it be done to him again" (Vayikra 24:20).

You must not raise an objection from our practice of imposing a fine in such cases. For we have proposed to ourselves to give here the reason for the precepts mentioned in the Torah, and not for that which is stated in the Talmud. I have, however, an explanation for the interpretation given in the Talmud, but it will be communicated vivâ voce (in person, face-to-face). Injuries that cannot be reproduced exactly in another person are compensated for by payment; "he will pay only damages of lost wages and medical expenses" (Shmot 21:19). (Guide for the Perplexed, book 3 chapter 41)

---, ---, --- 21:24.

אבן עזרא (הפירוש הארוך), שמות כא:כד

עין: אמר רב סעדיה, לא נוכל לפרש זה הפסוק כמשמעו. כי אם אדם הכה עין חבירו, וסרה שלישיית אור עיניו, איך יתכן שיוכה מכה כזאת בלי תוספת ומגרעת. אולי יחשיך אור עינו כלו... והכלל לא נוכל לפרש על דרך מצות התורה פירוש שלם, אם לא נסמוך על דברי חז"ל כי כאשר קבלנו התורה מן האבות, כן קבלנו תורה שבעל פה, אין הפרש ביניהם. והנה יהיה פירוש "עין תחת עין" ראוי להיותו עינו תחת עינו, אם לא יתן כפרו.

9

רמב"ם, משנה תורה, הלכות חובל ומזיק פרק א

הלכה ב: נזק כיצד, שאם קטע יד חבירו או רגלו רואין אותו כאלו הוא עבד נמכר בשוק כמה היה יפה וכמה הוא יפה עתה ומשלם הפחות שהפחית מדמיו, שנאמר (שמות כא:כד, ויקרא כד:כ) "עין תחת עין", מפי השמועה למדו שזה שנאמר תחת לשלם ממון הוא.
הלכה ה: ומנין שזה שנאמר באיברים "עין תחת עין" וכו' תשלומין הוא, שנאמר (משפטים כא:כה) "חבורה תחת חבורה", ובפירוש נאמר "וכי יכה איש את רעהו באבן או באגרוף וגו' רק שבתו יתן ורפא ירפא" - הא למדת שתחת שנאמר בחבורה תשלומין, והוא הדין לתחת הנאמר בעין ובשאר איברים.
הלכה ו: אע"פ שדברים אלו נראים מענין תורה שבכתב, כולן מפורשין הן מפי משה מהר סיני וכולן הלכה למעשה הן בידינו. וכזה ראו אבותינו דנין בבית דינו של יהושע ובבית דינו של שמואל הרמתי ובכל בית דין ובית דין שעמדו מימות משה ועד עכשיו.

10

קול אליהו, שמות כא:כג

בפסוק עין תחת עין וגו' (שמות כא:כג): קבלו חז"ל דהוא ממון (ב"ק פג.), ויש לומר דבפסוק מרומז שאין עין ממש אלא ממון כי הו"ל עין בעד עין מהו הלשון תחת, אלא לרמז כי האותיות שתחת העי"ן בהא"ב הוא כס"ף, תחת העין הוא פ', ותחת הו"ד הוא כ', ותחת הנו"ן הוא ס', ועולה אותיות כסף, וזהו עין אם לקח עין יתן תחת עין והוא כסף. (שער בת רבים פ' אמור)

11

ספר הכוזרי, מאמר שלישי, אות מו-מז

אמר הכוזרי: האם לא נאמר אצלנו דין ענשים מפרש בתורה - "עין תחת עין שן תחת שן כאשר יתן מום באדם כן ינתן בו"?
אמר החבר: האם לא נאמר בסמוך לזה, "ומכה נפש בהמה ישלמנה נפש תחת נפש" - האין זה תשלום כפר? אין הכתוב אומר אדם שהרג סוסך הרג סוסו כי מה בצע בהרגך את סוסו, וכן אדם שקטע ירך קח כפר ירך כי מה בצע בכרתך את ידו. אף כי דינים שיש בהם משום סתירה לשכל הישר - "פצע תחת פצע חבורה תחת חבורה" - וכי איך נוכל לשער זאת? יתכן כי האחד מהם ימות מפצעו זה והשני לא ימות מפצע דומה לזה ואיך נדאג לדבר כי יהיה הפצע אשר יושם בו דומה בדיוק לפצע אשר שם בחברו? כיצד נעור עינו של אדם אשר לו כי אם עין אחת ככפר לעורר עינו של אדם אשר לו שתי עינים, וישאר זה עור בשתי עיניו שעה שהאחר יהיה עור רק בעינו האחת. והרי התורה אמרה "כאשר יתן מום באדם כן ינתן בו", אך למה לדבר אתך על הפרטים האלה אחרי אשר הקדמתי לך עד כמה רב הצורך במסרת וכמה נאמנים מקבליה ומה רבה גדלתם והשתדלותם בשמירתה.

1a

השל"ה הקדוש, פרשת משפטים, תורה אור א

והמשפטים הם קיום כולם. ואמרו רבותינו ז"ל (שמו"ד לג), התורה תחילתה דינין וסופה דינין, תחילתה דינין שם שם לך ומשפט, וסופה דינין ואלה המשפטים. דע כי יש שני מיני דין יש דין שהוא מדת הדין גמור, ויש דינים שהם משותפים במדת הרחמים. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (ב"ד יב:טו), בתחלה עלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין, ראה וכו' שיתן מדת הרחמים עם מדת הדין. וכיצירתו של אדם כך תורתו, כלומר נידון בבית דין שלמטה, לפעמים נדון במדת הדין הגמור, כגון ארבע מיתות בית דין, ויש משותף כמו וגם בעליו יומת פירש"י בידי שמים, ומשותף ברחמים אם כופר יושט עליו וגו' שאז נפטר מהמיתה. וכמו עין תחת עין, שפירשו רבותינו ז"ל (ב"ק פד:) שרצה לומר דמי עינו. וכתבו התורה בלשון עין תחת עין, להורות שהיה ראוי ליתן עין ממש, אלא שמצד מדת הרחמים באה הקבלה ליפטר בדמי עין. וכן מצינו בכלל הדינים שבין אדם לחבירו, שמצוה בדיינים להתחיל בפשרה, ולא לירד לעומק הדין. והכל כדרך שהקב"ה דן את העולם, לפעמים מדקדק כחוט השערה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (יבמות קכד:) וסביבו נסערה מאוד, ולפעמים משותף רחמים בדין, כי לולי זה לא היה העולם מתקיים. וכן ראוי להיות בבית דין שלמטה, כי על כן גם הם נקראים אלקים, כמו שאמרו רבותינו ז"ל אין אלקים בכל מקום אלא סמוכים.

שמות כ

וַאֲתִדְבַר יְעֹשֵׂה וַיְרֵא הָעָם וַיִּנְעוּ וַיִּעַמְדוּ בַּרְדִּיקָה: וַיֹּאמְרוּ אֶל-
 מֹשֶׁה דַּבֵּר-אֵתֶּךָ עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאַל-יִדְבַר עִמָּנוּ אֱלֹהִים כִּי
 נָמוּת: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם אֶל-יְהוָה: כִּי לִבְעִבְרֵי נַפְשׁוֹת
 אֲתִכֶּם כִּי הֵאֱלָהִים וַעֲבַדְתֶּם תְּהַדִּיחַ וַיֹּאמְרוּ עַל-פִּנְיֹכֶם לִבְלֹתֵי
 תַחַטָּאוֹ: וַיַּעֲמֵד הָעָם בַּרְדִּיקָה וּמִשֹּׁה נָגַשׁ אֶל-הַעֲרֹפֶל אֲשֶׁר-
 עָלָם הָאֱלֹהִים:
 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה כֹּה
 תֹּאמַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתֶם רְאוּתֶם כִּי מוֹדִשְׁתֶּם דְּבַרְיִי
 עַמְכֶם: לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהִים כְּכֹף וְאֵלֹהֵי זָקֵק לֹא תַעֲשׂוּ
 לָכֶם: מִזֹּפֵחַ אֲדָמָה תַעֲשֶׂה-לִּי וְחַבְתֶּם עָלָיו אֶת-עֲלִיתָיִךְ
 וְאֶת-שְׁלֵמֶיךָ אֶת-זֶאֱבֵךְ וְאֶת-בְּקָרְךָ כְּכֹל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
 אֹמְרִי אֶת-שְׁמִי אֲבֹא אֵלֶיךָ וּבְרַכְתֶּיךָ: וְאִם-מִזֹּפֵחַ אֲבִיבֹם
 תַעֲשֶׂה-לִּי לֹא-תִבְנֶה אֶתְּךָן גִּזִּית כִּי חִרְבַת הַנֶּפֶשׁ עָלֶיךָ
 וְתִתְלַלְתֶּה: וְלֹא-תַעֲלֶה בְּמַעַלַת עַל-מִזְבְּחִי אֲשֶׁר לֹא-תִדְבַּלָּה
 עֲרוֹתְךָ עָלָיו:

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׂם לַפְּנֵיהֶם: כִּי תִקְרָה עִבְדְּ עַבְדִּי
 שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וְשִׁבְעַת יַעֲזַב לְחַפְּשֵׁי חָתָם: אִם-בְּגֵפֹךָ יָבֵא
 בְּגֵפֹךָ יַעֲזַב אִם-בְּעֵל אִשֶׁה הוּא וַיִּצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ: אִם-אֲדָמָה
 וְתִרְדְּלֵי אִשֶׁה וְתִרְדְּלֵי בָנֶים אוֹ בָנוֹת הָאִשֶׁה וְלִדְוֵיהָ תִהְיֶה
 לְאֲדֹנָיָהּ וְהוּא יַעֲזַב בְּגֵפֹ: וְאִם-אֲמֹר יֹאמֵר הָעֶבֶד אֶהְבֵּל
 אֶת-אֲדֹנָי אֶת-אִשְׁתּוֹ וְאֶת-בְּנֵיהֶם לֹא אֲעֲזַב חַפְּשֵׁי: וְהִגִּישׁוּ אֲדָמָה
 אֶל-תְּהַלְתֶּם וְהִגִּישׁוּ אֶל-הַלֵּלֶת אוֹ אֶל-הַמִּזְבֵּחַ רְדֵעַ אֲדָמָה
 אֶת-אֲזוֹנוֹ בְּמַרְעֵעַ וְעַבְדוֹ לְעֹלָם: וְכִי-יִמְכַר אִישׁ
 אֶת-בְּתוּלָתוֹ לְאִמָּה לֹא תֵצֵא מִכַּעֲת הַעַבְדִּים: אִם-רָדְתָה בְּעֵינֵי
 אֲדֹנָי אֲשֶׁר-לֹא יַעֲזֶה וְהַפְּדָה לָעַם נְכִיר לֹא-יִמְשַׁל לְמִכְרָהּ
 בְּבַגְדֹתֶיהָ: וְאִם-לִבְנוֹ וַיַּעֲדָה בְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה-לָּהּ: אִם
 אֲחֹרֶת יִקְרָלָהּ שְׂאֵרָה פְסוּתָה וְעִנְתָהּ לֹא יִגְדַע: וְאִם-שְׁלֵשִׁי
 אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָּהּ וַיִּצְאָה חָתָם אִין בְּסָף: מִכָּה
 אִישׁ וּמֵת מוֹת יוֹמָת: וְאִשֶׁר לֹא עָדָה וְהֵאֱלִימָה אֹנָה לִידוֹ
 וְשָׂמְתֵי לָךְ מְקוֹם אֲשֶׁר יִנָּסֶה שְׂמֹה:
 יָד אִישׁ עַל-רֵעֵהוּ לְהִדְגֹּ בְעַרְמָה מֵעַם מִזְבְּחֵי תִקְוָתוֹ
 לְמוֹת: וּמִכָּה אֲבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוֹמָת: וְגַב
 אִישׁ וּמְכָרוֹ וְנִמְצָא כִידוֹ מוֹת יוֹמָת:
 אֲבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוֹמָת: וְכִי-יִדְבֹר אֲנָשִׁים וְהִכָּה
 אִישׁ אֶת-רֵעֵהוּ בְּאָזְנוֹ אוֹ בְּאֶגְרוֹ וְלֹא מוֹת וְנִפְלַל לְמִשְׁפָּח:
 אִם-יִקְוֶם וְהִתְנַחֵךְ פְּחִיז עַל-מִשְׁעַנְתּוֹ וְנִקְהַ הַמַּכָּה רַךְ

20

SHEMOT / EXODUS

when the people saw it, they were shaken, and stood afar off.
 And they said to Moshe, Speak thou with us, and we will hear:
 but let not God speak with us, lest we die. And Moshe said to
 the people, Fear not: for God is come to test you, and that his
 fear may be before your faces, that you sin not. And the people
 stood afar off, and Moshe drew near to the thick darkness where
 God was.
 And the Lord said to Moshe, Thus thou shalt say
 to the children of Yisra'el, You have seen that I have talked with
 you from heaven. You shall not make with me gods of silver,
 neither shall you make for yourselves gods of gold. An altar of
 earth thou shalt make to me, and thou shalt sacrifice on it thy
 burnt offerings, and thy peace offerings, thy sheep, and thy oxen:
 in all places where I cause my name to be pronounced, I will
 come to thee, and I will bless thee. And if thou wilt make me
 an altar of stone, thou shalt not build it of hewn stone: for if
 thou lift up thy tool upon it, thou hast defiled it. Neither shalt
 thou go up by steps to my altar, that thy nakedness be not ex-
 posed on it.

21

MISHPATIM

Now these are the judgments which thou shalt set before them.
 If thou buy a Hebrew servant, six years he shall serve: and in
 the seventh he shall go out free, for nothing. If he came in by
 himself, he shall go out by himself: if he is married, then his
 wife shall go out with him. If his master has given him a wife,
 and she has born him sons or daughters: the wife and her child-
 ren shall be her master's, and he shall go out by himself. And if
 the servant shall plainly say, I love my master, my wife, and my
 children: I will not go out free: then his master shall bring him
 to the judges; he shall also bring him to the door, or to the door
 post; and his master shall bore his ear through with an awl;
 and he shall serve him for ever. And if a man sell his
 daughter to be a maidservant, she shall not go out as the men-
 servants do. If she please not her master, who has designated
 her for himself, then shall he let her be redeemed: to sell her
 to a strange nation he shall have no power, seeing he has dealt
 deceitfully with her. And if he designated her for his son, he shall
 deal with her after the manner of daughters. If he take another
 wife for himself; her food, her clothing, and her duty of mar-
 riage, shall he not diminish. And if he do not these three to her,
 then shall she go out free without money. He that smites
 a man, so that he die, shall be surely put to death. And if a man
 did not lie in wait, but God allowed it to happen to him; then I
 will appoint thee a place to which he shall flee. But if a
 man come presumptuously upon his neighbour, to slay him with
 guile; thou shalt take him from my altar, that he may die.
 And he that smites his father, or his mother, shall be
 surely put to death. And he that steals a man, and sells
 him, if he be found in his hand, he shall surely be put to
 death. And he that curses his father, or his mother, shall
 surely be put to death. And if men strive together, and one
 smite another with a stone, or with his fist, and he die not, but
 keeps his bed: if he rise again, and walk abroad upon his staff,
 then shall he that struck him be acquitted: only he shall pay
 for the loss of his time, and shall cause him to be thoroughly

found, he shall be my bondman; and as for you, go up in peace to your father.

18

Then Yehuda came near to him, and said, Oh

19

ears, and let not thy anger burn against thy servant: for thou

20

art even as Par'o. My lord asked his servants, saying, Have you

21

a father, or a brother? And we said to my lord, We have a father,

22

an old man, and a child of his old age, a little one; and his

23

brother is dead, and he alone is left of his mother, and his father

24

loves him. And thou didst say to thy servants, Bring him down

25

to me, that I may set my eyes upon him. And we said to my lord,

26

The lad cannot leave his father: for if he should leave his father,

27

his father would die. And thou didst say to thy servants, Unless

28

your youngest brother comes down with you, you shall see my

29

face no more. And it came to pass when we came up to thy

30

servant my father, we told him the words of my lord. And our

31

father said, Go back, and buy us a little food. And we said, We

32

cannot go down: if our youngest brother be with us, then will

33

we go down: for we may not see the man's face, unless our

34

youngest brother is with us. And thy servant my father said

35

to us, You know that my wife bore me two sons: and the one

36

went out from me, and I said, Surely he is torn in pieces; and

37

I saw him not since: and if you take this also from me, and

38

mischief befall him, you shall bring down my grey hairs with

39

sorrow to She'ol. Now therefore when I come to thy servant

40

my father, and the lad is not with us; seeing that his life is

41

bound up in the lad's life; it shall come to pass, when he sees

42

that the lad is not with us, that he will die: and thy servants

43

shall bring down the grey hairs of thy servant our father with

44

sorrow to She'ol. For thy servant became surety for the lad

45

to my father, saying, If I bring him not to thee, then I shall have

2

sinned to my father for ever. Now therefore, I pray thee, let thy

3

servant remain instead of the lad a bondman to my lord; and

4

let the lad go up with his brothers. For how shall I go up to my

5

father, and the lad be not with me? lest I see the evil that shall

6

come on my father. Then Yosef could not restrain himself be-

7

fore all them that stood by him; and he cried, Cause every man

8

to go out from me. And no man stood with him, while

9

Yosef made himself known to his brethren. And he wept aloud:

2

and Mizrayim and the house of Par'o heard. And Yosef said

3

to his brethren, I am Yosef: does my father yet live? And his

4

brothers could not answer him; for they were terrified at his

5

presence. And Yosef said to his brothers, Come near to me, I

6

pray you. And they came near. And he said, I am Yosef your

7

brother, whom you sold into Mizrayim. Now therefore be not

8

grieved, nor angry with yourselves, that you sold me here: for

9

God did send me before you to preserve life. For these two years

1

has the famine been in the land: and there are five more years,

2

in which there shall neither be ploughing nor harvest. And God

3

sent me before you to preserve you a remnant in the earth, and

4

to save your lives by a great deliverance. So now it was not you

5

that sent me here, but God: and he has made me a father to

6

Par'o, and lord of all his house, and a ruler throughout all the

7

land of Mizrayim. Hasten, and go up to my father, and say to

8

him, I have found grace in the eyes of my lord, saying, Let my

9

little son go with me, that he may dwell with me. And if you

10

will, I will bring him down, that he may dwell with me. And

11

say to my lord, I beseech thee, let me dwell in the land of

12

Mizrayim: for my father has said, I will bury me in the land

13

which you have said, I will bury me in. And now let me be

14

buried with my fathers. And he said, As thy wish, for I will

15

do as thou sayest. And he said to his brothers, I will bury

ועָלָה לְשָׁלוֹם אֶל-אָבִיכֶם: וַיִּגַּשׁ אֶלְיוֹ יְהוּדָה

וַיֹּאמֶר בִּי אָדוֹנָי וְדַבֵּר-נָא עִבְדְּךָ דָּבָר בְּאָזְנוֹ אָדוֹנָי וְאַל-יָחַד

אֶפְסָר בַּעֲבֹדְךָ כִּי כְמוֹךָ כִּפְרֵעִי: אֲדֹנָי שְׂאֵל אֶת-עַבְדְּךָ לְאָמֹר

הֲשִׁי-לָכֶם אִם אֹר-אָח: וַיֹּאמֶר אֶל-אָדוֹנָי יִשְׂרָאֵל אָב יָקָן

וְיָלֵךְ זָקֵנִים קִטְּוֹ וְאָחִיו בֵּית וְיִזְוֶר הוּא לְבָדוֹ לְאָמֹר וְאָבִיו

אָדוֹנָי: וַתֹּאמֶר אֶל-עַבְדְּךָ הוֹדִדוּהוּ אֵלַי וְאֶשְׁכַּח עֵינַי עָלָיו:

וַיֹּאמֶר אֶל-אָדוֹנָי לֹא-יִיכַל הַעֲמֵר לַעֲבֹד אֶת-אָבִיו וְעֵבֶד אֶת-

אָבִיו וְמוֹת: וַתֹּאמֶר אֶל-עַבְדְּךָ אִם-לֹא יֵרֵד אֲחִיכֶם קִטְּוֹ

אֲתֶכֶם לֹא תִסְפֹּן לְרֵאוֹת פָּנָי: וְהָיָה עִי עָלָיו אֶל-עַבְדְּךָ אָבִי

וְנִגְדַלְו אֶת דְּבָרֵי אָדוֹנָי: וַיֹּאמֶר אָבִינוֹ שָׁבוּ שְׂבוּדְרֵדְנוּ מִעַתָּה-

אִכָּל: וַיֹּאמֶר לֹא נוּכַל לְרַדֵּת אִם-יִשׁ אָדוֹנָי הַקָּטָן אֲתֶנּוּ

וְיָרְדוּ בִירֵלָא נוּכַל לְרֵאוֹת פָּנָי הָאִישׁ וְאָחִינוֹ הַקָּטָן אֲיִנֶנּוּ

אֲתֶנּוּ וַיֹּאמֶר עַבְדְּךָ אָבִי אֲלֵינוּ אֲתֶם יְדַעְתֶּם כִּי שְׁנַיִם יָלִידֵי-

לִי אִשְׁתִּי: וַיַּעַז הָאָדָם מֵאָמֹר וַיֹּאמֶר אַךְ טָרָף טָרָף וְלֹא

רָאִיתִי עַד-הַיּוֹם: וְלִקְחוּתֶם בְּסִמְתֵּיהֶם מִעַם פָּנָי וְקָרְוֵה אִסְוֹן

וְהוֹדַדְתֶּם אֶת-יְשִׁיבְתִי פְרַעְיָה שְׂאֵלָה: וַעֲמַתָּה בְּכֹאֵל אֶל-עַבְדְּךָ

אָבִי וְהַעֲמֵר אֲיִנֶנּוּ אֲתֶנּוּ וְנִפְשׁוּ לְשׁוּדָה בְּנַפְשׁוֹ: וְהָיָה כִּרְאוֹתָו

כִּי-רֵאוֹ הַעֲמֵר וְמוֹת וְהוֹדִדוּ עַבְדְּךָ אֶת-שְׁיִבְתִּי עִבְדְּךָ אָבִינוּ

בְּיָגוֹן שְׂאֵלָה: כִּי עַבְדְּךָ עָרַב אֶת-הַעֲמֵר מִעַם אָבִי וַיֹּאמֶר

אִם-לֹא אָבִיאֲנֹו אֶלְיָךְ וְהִטָּאתִי לְאָבִי כִּי-הַיְמִים: וַעֲמַתָּה

יִשְׁבֵּךְ נָא עִבְדְּךָ תַּחַת הַעֲמֵר עִבְדְּךָ לְאָדוֹנָי וְהַעֲמֵר יַעַל עִם-אָחִיו:

כִּי-אֵיךְ אֲשַׁלַּח אֶל-אָבִי וְהַעֲמֵר אֲיִנֶנּוּ אֲתִי כִּן אֲרֵאֶה בְּרַע

אֲשֶׁר יִמְצֵא אֶת-אָבִי: וְלֹא-יִכַּל יִסְפֵּר לְהוֹתֶאֱפֵן לְכֹל הַנְּעֻבִים

עָלָיו וְיִקְרָא הוֹצִיאוּ כִּי-אִישׁ מַעֲלֵי וְלֹא-עָמֵד אִישׁ אֲתֹו

בְּהוֹדַעַת יִסְפֵּר אֶל-אָחִיו: וַיִּתֵּן אֶת-קִלְוֹ בְּכַבֵּי וַיִּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם

וַיִּשְׁמְעוּ בֵּית פְּרַעְיָה: וַיֹּאמֶר יִסְפֵּר אֶל-אָחִיו אֲנִי יִסְפֵּר הַעוֹד

אָבִי הִי וְלֹא-יִכַּל אָחִיו לַעֲנוֹת אֲתֹו כִּי נִבְהִלֵי מִפָּנָיו: וַיֹּאמֶר

יִסְפֵּר אֶל-אָחִיו גְּשׁוּ-נָא אֵלַי וַיִּגְשׁוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי יִסְפֵּר אֲחִיכֶם

אֲשֶׁר-מִכְרַתֶּם אֲתִי מִצְרַיִמָה: וַעֲמַתָּה אֶל-תִּתְּעַבּוּ וְאַל-יָחַד

בַּעֲיֵנֵיכֶם כִּי-מִכְרַתֶּם אֲתִי הַנֶּה כִּי לִקְחוּהָ שְׁלַחְנוּ אֶלְהִים

לְפָנֵיכֶם: כִּי-זָה שְׁנַתִּים הָרִיעַב בְּקִרְבֵּי הָאָרֶץ וְעוֹד הַחֹמֶשׁ שָׁנִים

אֲשֶׁר אֲיִוָּדְרוּיִשׁ וְזָמִיר: וַיִּשְׁלַחְנוּ אֶלְהִים לְפָנֵיכֶם לְשׁוֹם לָכֶם

שְׂאוֹרֵית בְּאָרְץ גִּזְרֵיחוֹת לָכֶם לְפָלוּסָה גְדִלָה: וַעֲמַתָּה לֹא לָכֶם

שְׁלַחוּתֶם אֲתִי הַנֶּה כִּי הֵאֱלִהִים וַיִּשְׁמְעֵנוּ לְאֵב לְפַרְעֹה וְגִלְדוֹן

לְכֹל-בֵּיתוֹ וּמִשְׁכַּל כָּל-אֶרֶץ מִצְרַיִם: מִהָרָה וְעָלָו אֶל-אָבִי

שליש